

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ diplomové práce: diplomová

Typ posudku: oponentský posudek

Autorka práce: Anna Slámová

Název práce: Výběr pojistného na sociální zabezpečení v kontextu reformy veřejných financí

Autor posudku: Magdaléna Klimešová

Posuzovaná diplomová práce se zabývá pojistným na sociální zabezpečení v České republice s ohledem na reformu veřejných financí v letech 2007–2010. Autorka vymezila cíle práce a výzkumné otázky. Text neobsahuje shrnutí stávajícího poznání dané problematiky. V široce pojatém teoretickém ukotvení pracuje s vybranými funkcemi státu a představuje systém sociálního zabezpečení (nepracuje přitom přímo s pojetími sociálního státu). Metodologické pojetí práce a důvod výběru metod popisuje zdařile, nepředstavuje ovšem nijak způsob práce s daty ani jejich zdroje. V analytické části usiluje o analýzu událostí a postojů aktérů a analýzu výběru pojistného.

Hodnocení formální stránky práce:

Formální stránka práce je kvalitní a zcela odpovídá úrovni diplomové práce, text je přehledný a logicky strukturovaný. Pozitivní je využití heuristik (např. strom důsledků problému) a přehledných schémat v úvodu práce. Překlepy se v textu vyskytují zcela výjimečně. Členění práce je logické, část analýzy aktérů by však zasloužila lepší oddělení deskripce postojů jednotlivých aktérů, aby nemohlo docházet k nejasnostem a zaměňování. Pro kýžené vyznění by zde bylo vhodné využití přehledové tabulky se shrnutím postojů jednotlivých aktérů. V deskriptivní kapitole o reformě veřejných financí by bylo vhodné zdůraznit, které informace autorka považuje za klíčové. Vhodnou formou jsou shrnutí na závěr kapitoly. Ta v analytické části ovšem často fungují jako prostor pro rychlé vytvoření závěrů z přednesených faktů v příslušné kapitole, totéž se stalo u závěru práce.

Práce obsahuje velké množství grafů a tabulek (z velké části zpracované či upravené samotnou autorkou), bohaté přílohy a seznam zdrojů. Mezi seznamem použitých zdrojů jsou ovšem uvedené i některé zdroje (př. Karpíšek a kol., nebo Kozelský, Vlach), které v textu nejsou citované, ani se k nim autorka neodkazuje a nejsou tedy přímými zdroji práce. Citace jsou uvedeny a zvýrazněny velmi pečlivě, uvádění online zdrojů ovšem neodpovídá příslušné normě ISO. Celková formální úroveň práce je vysoká.

Hodnocení obsahové stránky práce:

Autorka si pro svou diplomovou práci zvolila téma pro veřejnou politiku důležité a aktuální, a také poměrně složité, což je chvályhodné. Cílem práce je provést analýzu vývoje výběru příslušného pojistného, prozkoumat postoje vybraných aktérů, definovat roli faktorů ovlivňujících výběr pojistného a formulovat závěry a doporučení. Výzkumné otázky, které si autorka klade, podporují stanovené cíle, jsou ovšem ryze deskriptivní („jaký“), což práci ubírá možnost zajímavého přesahu při zkoumání vzájemných vlivů faktorů působících v rámci vytyčené problematiky. Cíle se autorce víceméně podařilo naplnit a otázky zodpovědět, práce ovšem neobsahuje slibovaná doporučení.

Při vymezování tématu se autorka zaměřila na Českou republiku a časové období 2007–2010, což by se ovšem mělo odrazit také v názvu. Práce dále nevysvětluje, jaký byl důvod pro vymezení časového období právě takto (a ne např. 2006–2010, kdy by kopírovalo volební období), zvláště když v analytické části autorka pracuje s časovým rozmezím už od roku 2006.

Co se týče stylu argumentace, autorka se odkazuje na odbornou literaturu, postoje aktérů či výsledky statistik v grafech a tabulkách. V textu se občas opakuje problém nepodložení tvrzení (především u výroků o obecných charakteristikách systému sociálního zabezpečení a o fungování ekonomiky), u

grafů, tabulek, ale i schémat jsou nedostatkem velmi stručné (někdy dokonce absentující) komentáře, rozvinutí a analýza uvedených údajů. Autorka dokonce v jednom případě za „rozbor“ výslovně pokládá samotné grafy (č. 13–16, str. 61–62), které zároveň vůbec nijak nekomentuje.

Nabízené teoretické zázemí práce je velmi široké, někdy (např. u teorie byrokracie) není evidentní ani vysvětlený důvod zahrnutí. Určitým nedostatkem práce je, že se v analytické části na teorie téměř neodkazuje a nestaví na nich. Teorie nicméně tvoří robustní vstup do tématu a nepůsobí tudíž samoučelně. Analytická část práce čtenáře provádí nejprve pojetím systému sociálního zabezpečení a seznamuje jej s reformou veřejných financí. Poté se zaměřuje na politický kontext (události) a postoje aktérů, závěrem se věnuje výběru pojistného v letech 2006–2010. Pro méně orientované čtenáře by bylo vhodné doplnit rozbor struktury výdajů na sociální zabezpečení. Související nejasnost může vzbuzovat skutečnost, že v závěrečné kapitole o výběru pojistného autorka pracuje samostatně s důchodovým pojištěním a opomíjí nemocenské pojištění, které do systému také spadá.

Pro zjišťování postojů aktérů autorka zvolila dle kapitoly o metodologii diskurzivní analýzu, v textu ovšem pracuje s pojetím analýzy aktérů. Vymezení aktérů není zcela srozumitelně vysvětlené (jsou jimi zaměstnavatelé, zaměstnanci, odborníci a veřejnost, jež je ovšem vydělená), tím spíše že autorka posléze v kapitole pracuje také s aktéry jinými (Světová banka a zahraniční ekonomové). Jednotlivé aktéry zastupuje buď jedna instituce (např. Českomoravská konfederace odborových svazů, jehož názory jsou prezentovány jako názory zaměstnanců), nebo několik málo osob bez vysvětlení jejich výběru (za odborníky Tomeš a zahraniční aktéři). Mezi aktéry není zařazena vláda a příslušná ministerstva, ani instituce provádějící výběry pojistného, jejichž postoje se bez dalšího vysvětlení „nepodařilo získat“ (str. 49). Názory veřejnosti autorka čerpá z blíže nespecifikované diskuze ministerstva financí, nevíme však, kdo se jí účastnil, a zda nešlo např. jen o veřejnou online diskusi. U citovaných postojů veřejnosti, které vysoce převyšují podíl autorčina vlastního textu v kapitole, autorka pojmenovává souhrnné kategorie tvrzení, nehodnotí ovšem protichůdné názory a neprovádí další analýzu postojů. U nikoho z aktérů nepřistupuje ke zhodnocení role v systému, ani moci a vlivu.

Obecná část práce představuje solidní teoretický a faktografický vstup pro vlastní analýzu. Ta ovšem trpí přílišnou deskripcí bez hlubšího rozboru popisovaných skutečností. Především závěrečná kapitola o výběru pojistného obsahuje velké množství čísel v textu a vysoký počet grafů, které nejsou dostatečně okomentované. Prezentovaná analýza událostí v rámci reformy je jen shrnutím skutečností bez jejich hlubšího kritického rozboru a zhodnocení trendů a vzájemných vlivů proměnných. Z tohoto pohledu je silnější kapitola o výběru pojistného.

Závěr:

Celkově autorka i přes výše uvedené výhrady prokázala schopnost napsat samostatnou práci, za kterou je vidět snaha, péle a dny strávené s grafy, tabulkami a studiem dokumentů. Z výše uvedených důvodů navrhuji práci hodnotit známkou velmi dobře až dobře v závislosti na výkonu při obhajobě.

Otázky:

- Co považujete za hlavní přínos práce a proč?
- V samotném závěru uvádíte tvrzení, že změny v sazbách pojistného nelze uskutečňovat v období špatné ekonomické situace. Pokuste se to vysvětlit a podložit na datech z textu.
- Jak vnímáte vztah a srovnávání odvodů na sociální zabezpečení s daněmi?
- Jak chápete pojem „analýza“ a způsob její práce?